

کتابخانه دستنویسهای پهلوی

دپوشهای ایرانی

۲۰

دستنویس ۹۰۵

سپاس

و ترجمه پهلوی آن

بخش ۲

به کوشش

دکتر کخییر و جاماسپ اسپا

دکتر ماهیار نوآبی

با همکاری فنی

دکتر محمود طاووسی

دکتر بهرام فره‌وشی

از انتشارات

مؤسسه آسیائی «دانشگاه چکوسلوواکیا» شیراز

JR
PIR 166
M2.864y

V.2

C.1

۱۶۹۳۸۵

از این کتاب ۱۰۰۰ نسخه ، یکصد نسخه روی کاغذ شفاف رنگین و نهصد نسخه روی کاغذ سفید
در چاپخانه های مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران و شرکت چاپ اینا کو تهران ، بچاپ رسید.
۲۵۳۵ شاهنشاهی

سرآغاز

اشارت دانشمندان فیلسوفانی چون ابوریحان بیرونی و محمد زکریا رازی و شهاب الدین
سهروردی به حکمت خسروانی و فلسفه ایرانی، تذکره پلینیوس رومی در باب استفاده هرمریوس یونانی
از کتابهای زرتشتی، مطالبی که در کتابهای قاهره استناد چون مروج الذهب، معجم التواریخ و ^{بمقتضی}
نامه هاشمیه بن بنی اسرائیل و احادیث اسلام آمده است، و جوهری که مکتب علم در نصیبین و رها
و قیسون و جندرشاپور، ترجمه هاربارد مانده عربی از زبان پهلوی، پیدایش دانشمندان فیلسوفان
و اندیشه مندان بلند پایه اسلام در دوران طلایی اسلام، یعنی دور از خلافت عباسیان، از زین
سرخسین، که شمار آنها از دانشمندان هر یک از کشورها اسلام دیگر و بلکه از همه آنها و هم بیشتر است.

وجود سگند نبشته ها را پر کجاستان و پارس میانه و پارتی، نامه مینور اوستا، آثار بازمانده
مانویان به زبانها پارسیک و پهلوانیک و سغدی و ترکی و چینی و قطری و کتابها را بکلور (= پارسیک
چند که تاکنون بجا مانده اند، همه دلالت بر وجود فرهنگ تمدنی بزرگ و درخشان، از دیر باز،
در زمین ایران بزرگ میکند که بر پایه ها فلسفه ایرانی استوار است.

علت هر چه باشد، سیاسی یا اقتصادی و یا اجتماعی یا تغییر خط و یا همه آنها با هم، مقدم این است
که بسیار از آثار مدون دوران ساسانی و آغاز دوران اسلام ایران از میان رفته است، و عده اند
که از سبزه زمانه رهایی یافته اند در موزه ها و کتابخانه ها محترم اروپا و بیشتر در هندوستان و در کتابخانه
پارسیان نگاهدار میشوند. اینها میتوانند روشنگر زوایا را شناخته تاریخ و فرهنگ کهن ما
باشند، و از این رو نگاهدار و چاپ و انتشار آنها و ترویج و دانشمندانه به مقابله و تصحیح و ترجمه این گنجینه ها
که ما را به شناخت بیشتر زبان فارسی و عناصر آن در بیان مفاهیم یار میکند، بر ما واجب است.
و باز از این رو بگویم که نه تنها که دانشمند و از جمله علم استاد و دکتر ما بسیار نوابی رئیس مؤسسه آسیاتک

دانشگاه پهلوی پشیماندا کرد که برابر بزرگداشت پنجاه سال شانشاهی خجسته دو دمان پهلوی شادی
روانم بنیان گذار آن پنجاه نسخه خط پهلوی را از سر مؤسسه آسیائی دانشگاه پهلوی چاپ منتشر کنیم. این پشیمان
از دل و جان پذیرم.

این پنجاه جلد کتاب پهلوی و کتاب بارگاه رضا هدیه مانی است که در این آئین ملی برگزدار حش
پنجاه شانشاه پهلوی را فروتنی به پیشگاه شانشاه آریم ریاست عالی دانشگاه پهلوی و علیا حضرت شهبانو فرح
ریاست عالی مؤسسه آسیائی دانشگاه پهلوی تقدیم میشود.

فرهنگ مهر-

رئیس دانشگاه پهلوی

دیباجه

مؤتسسه آسیائی وابسته به دانشگاه پهلور از قحار دارد که بزرگداشت
نخا بهمین شاهنشاهی و دو مان پهلور را، مجموعه اسرار، در نجاه جلد، از دستنویسها
پهلور و دوستی و پژوهشها را بر این چاپ کنند و به دست انداز فرنگ و
ادب ایران تقدیم داند.

در تابستان ۱۳۰۵ هجری خورشیدی، در کورس سخن از خدا
بر حبه رضا شاه بزرگ بدین سزین و روز تا جگر از سر (چهارم) از دیش ماه
۱۳۰۵ هجری خورشیدی، میرفت، در آن هنگام اندیشه چاپ مجموعه اسرار از قحار
پهلور یا به نخبه بهمین شاهنشاهی پهلور را از خاطر مگذشت و سپر این اندیشه را
بایر دانشمند دانشگاه پهلور جناب آقا دکتر فرنگ مهر، که از شینفگان
فرنگ ایراند و از بایر شینسانند، این فرنگ که بنیچگاه در ین نکرده و
نمکنند، در میان گذشتیم تا اگر در این اندیشه با هم بهداستان باشند مراتب

به شرف عرض شهبانو فرزند پرور ایران، ریاست عالیہ مؤسسہ آسیا برسانند
 مگر اجازه فرمایند تا مؤسسہ آسیائی بدین کار شایسته دست یازد.
 جناب آقا دکتر فرہنگی با پیشانی گشاده و آغوش باز از این اندیشہ استقبال
 کردند و مملکت را به شرف عرض شهبانو ایران رساندند و بر نگذشت کہ فرمان
 علیا حضرت شهبانو بدین کار نیک شرف صدور یافت و بہ مؤسسہ آسیا ابلاغ شد.
 شورار استاد از مؤسسہ آسیا، بالہام از نام خاندانی، کہ جشن بزرگداشت
 شہنشاہ ایران، مردم ایران را سال بزرگوار میکنند، چاپ کردند کتاب یا
 دستنویسہا پہلو را در درجہ اول اہمیت قلمداد کرد. کشور کہ در ہمیش از ہر کشور دیگر بتوان
 بہ دستنویسہا پہلو را دوستانی دست یافت کشور ہندوستان ہر چند بدبختانہ
 ہوا گرم و نمناک آنجا با کتاب سازگانیت و کاغذ را زود کنندہ و تباہ مینار و دیر پوسانہ.
 در فہرست کہ جمشید کاووس جی کاتراک بہ نام «گنجینہ ما شرقی» (ORIENTAL
 TREASURES) گرد آورده و بہ سال یکہزار و نہصد و پیر و یک میلاد در دہرار پانصد
 شایہ

به چاپ رسانده است، از پیش از نگینار دستنویس ایران و هند نام برده که اکنون بر خر
از آنها از میان رفته است، و این، نه تنها بواسطه آب و هوای هند و ستان بجهت بلکه به توجیه
و نادانی هم در نابجای آنها بهره لبریز داشته است. گردآورنده فهرست یاد شده به نگارنده
این بطور می گفت: «سر لیس از چاپ آن فهرست که لازم بخانه ارفاق و که خداوند آن صاحب
چندین دستنویس پهلوی و اوستا بجهت آنهارا دیده و پرتو هید و نام آنهارا در فهرست آورده و هم
خداوند خانه بجهت دیگر شتافته بجهت آنکه با نویسی دستنویسها را گرفتم، و در آنهارا از راه
دیدار و بر آنرا که مبادا برگ پاره ها آنرا زیر پایی و بر سر و گناه بزرگ بشمار آید به آب دریا سپرد
با این همه، هم اکنون، چندین صد دستنویس پهلوی و اوستا در هند و ستان هست
که تقریباً همه از روی دستنویسها گرفته تر و نویسی شده اند. بیشتر آنهارا در کار از آن کتابخانه ها
شخص بجهت و رفته رفته به کتابخانه ها عمومی و مؤسسات راه یافته اند تا بیشتر و بهتر از آنها نگذاشته شود
و کمتر در معرض نابودی قرار گیرند. از این کتابخانه ها میتوان کتابخانه مؤسسه شرقی کاما و کتابخانه
«نخست دستور، مهرجی رانا» را نام برد که صاحب مجموعه هاگر اینها را از دستنویسها پهلوی و اوستا

پاره‌های دست‌نویس‌های نیز توسط شرق‌شناسان به کتابخانه‌های مهم اروپا رسیدند
که مهمترین آنها مجموعه دست‌نویس‌های «استاد پهلوی» دوازده جلدی که پنهان است که توسط

شرق‌شناسان و مترجمان و مترجمان اروپا بوده‌اند و جاشین اوکرستین سن - CHRISTEN

SEN آنها را چاپ کرد و بر آنها دیباچه نوشت. این کتابها اکنون بسیار کمیاب

و چند محله آن نایاب است.

برادرانجام دادیم فرمان، اردوستان و دانشم دستور کهنه و جاماسب آسا، دستور
بزرگ شهرمیر و سیر کتابخانه «مؤسسه شرقی کاما» یادخواستیم تا از هیأت امنای کتابخانه‌های
«مؤسسه شرقی کاما» و نخست دستور مهر حرانا، اجازه عکسبرداری از دست‌نویس‌های پهلوی را بگیرد
و اگر نخواهد دستور دست‌نویس‌های را از دست‌نویس‌های دیگران بگیرد، کارگرنش دست‌نویس‌های را
عکسبرداری از زیر عین و واکه داشت تا آنچه لازم می‌آید و می‌سوزد را بداند برگزیند. این کار به دستور انجام
گرفت چه دست‌نویس‌های از طرف هیأت امنای کتابخانه‌ها و خاندان انکلساریا (که چند
دست‌نویس از این مجموعه متعلق به آنهاست) تنها به اوسپرده شمس، ووی، امانت‌دار را

پنج سفر بر خود هموار ساخت باد و جامه دارن پر از کتاب به لیرا سن آمد، سه ماه تمام از بام تا شام
 در چاپخانه مادر دانشگاه پهلوی شیراز و دانشگاه تهران گذراند و در همه جا با دستنویسها همراه بود
 من و همکاران از مؤسسه آسیا نیز همه جا با او همگام بودیم تا کار عکسبرداری سر و چند دستنویس
 بسیار رسید، دستور کنخیر و محبوب بود به مسیر بارگه و ما نیز از تطبیق عکسها با دستنویسها و رفع کمبود آنها
 در پی و سر به هند و تناسخ فتنیم تا این مهم انجام شد. نامه سر نیز به پروفیسور آسموسن استاد دانشگاه کنیا
 نوشتم مگر اجازه تجدید چاپ دستنویسها را کتابخانه کنیا که راز ناشر نخستین آنها - MUNKS
 بگیرد، اجازه گرفته شد و نامه مایه چاپ رسید.

مؤسسه آسیا سپاس و درود و ان خوار به پیشگاه شهبانو فرهنگ پرور که
 با فرمان خویش افتخار انضیث ساخته، تقدیم مردارد.
 از جناب آقا دکتر فرهنگ مهر سر دانشگاه پهلوی که در راه شیرفت کار از هیچ یار
 معنوم و مادر درین نگر و سپاسگزار است.
 از دستور کنخیر و جاماسب آسا که بایار و در چاپ این مجموعه نجاه جلد میسر شود

سپاسگزار است .

از پر و فسور آسموسن که اجازه چاپ مجموعه اوستاد و چلوگر کنینهاک به ما پیروی

او انجام یافت سپاسگزار است .

از دکتر مجبرام فره و شهر مدیر عارل و اداره انتشارات دانشگاه تهران که چاپ کردند

بسیار و چند جلد از این مجموعه را در چاپخانه دانشگاه تهران پذیرفت و چاپ آنها با مشاوری

فروغ میرشد سپاسگزار است .

از دکتر محمود طاهری که تطبیق و ویراستن و آراستن هر صفحه از تمام این مجموعه بدست

و مر و با مشورت و در انجام شد سپاسگزار است .

ماهیاری نوآبی

استاد و رئیس مؤسسه آسیائی

پیشگفتار

دستنویس د ۹۰ (D90) از کتابخانه ملافیروز است که در مؤسسه شرقی کاما در بمبئی نگهداری میشود. اندازه آن ۲۸، ۱۸×۳ سانتیمتر است و ۷۲۱ صفحه دارد که بر هر صفحه‌ای ۱۷ سطر نوشته شده است. جلد آن چرمی است و به تمامی فرسوده و خراب شده است.

این دستنویس متن بسیار درستی از یسنای اوستا را با ترجمه پهلوی آن در بردارد. جابجا یادداشتهای با قلم سرخ و سیاه در حاشیه آن دیده میشود. دستورهای دینی آن نیز با قلم سرخ نوشته شده است. شرحی در آغاز کتاب آمده که ظاهراً "از روی نسخه‌ای که این دستنویس رونویسی از آن است نوشته شده است و پس از دستورهای مقدماتی دینی به پهلوی باز تکرار میشود و حکایت از این میکند که نویسنده آن هوشنگ سیاوخش شهریار بخت آفرید شهریار است که وی آن را از روی نسخه مهروان اسپندیار مهروان، و این مهروان از روی دستنویس ماه پناه آزاد مرد، و ماه پناه به نوبه خود از روی نسخه فرنبح سروشیار، نوشته است. در صفحه ۵۹۹ در پایان‌های ۶۱ یسنا پایان نویسی آمده است که باز نام نویسنده (هوشنگ سیاوخش شهریار بخت آفرید شهریار و هرام خسرو شاه نوشیروان) را آشکار میسازد و تاریخ نوشتن آن یعنی روز باد (گوات) از ماه امرداد سال ۸۶۴ (= ۱۴۹۵ میلادی) را تعیین میکند.

از این دستنویس گلدنر در مقدمه^۱ اوستای خویش چاپ اشتوت گارت ۱۸۹۶، در ص XI و پس از آن، بنام Mf4 یاد کرده است. نیز نک. "ادبیات اوستائی" از همو در "مبانی فقه‌اللغه ایرانی"^۲ چاپ استراسبورگ ۱۸۹۶-۱۹۰۴ ص ۱۳-۱۴ و ترجمه انگلیسی آن از پ. ب. سنجانا در "مطالعات اوستا و پهلوی و پارسی یاستان"^۳، استراسبورگ-لیپزیگ ۱۹۰۴ ص ۲۰-۲۱)

و باز وصف این دستنویس را وست درمبانی فقه‌اللفه ایرانی^۲ ص ۸۴-۸۵
و دایار در "فهرست دستنویس‌های اوستا و پهلوی کتابخانه ملافیروز" (بمبئی ۱۹۱۷،
ص ۵۳-۵۴) و "یستا و ویسپرد پهلوی" (بمبئی ۱۹۴۹ ص ۷-۸ داده‌اند. سنج. "کتابهای
مقدس شرق"^۴ ۳۱، آکسفرد ۱۸۸۴ (چاپ دوم، دهلی ۱۹۶۴) ص ۱-۳۳۲.

ماهیار نوایی

- Geldner: Prolegomena (۱)
Grund. d. iran. Philol. (۲)
P.B. Sanjana: Avesta, Pahlavi & Ancient Per- (۳)
sian Studies.
Sacred Books of the East. (۴)

[illegible]

[illegible]

١٠٠
١٠١
١٠٢
١٠٣
١٠٤
١٠٥
١٠٦
١٠٧
١٠٨
١٠٩
١١٠
١١١
١١٢
١١٣
١١٤
١١٥
١١٦
١١٧
١١٨
١١٩
١٢٠

[illegible]

[illegible]

[illegible]

۱۵۶ سال دوم، اول فروردین ۱۱۵۶ در سمرقند به ۱۱۵۷ قمری ۱۳۳۳

[illegible]

১৫/১১/১৯৮৪ খ্রিঃ ১৫/১১/১৯৮৪ খ্রিঃ ১৫/১১/১৯৮৪ খ্রিঃ ১৫/১১/১৯৮৪ খ্রিঃ ১৫/১১/১৯৮৪ খ্রিঃ

تاریخ - ۱۴۰۵ - ۱۳۸۵ - ۱۳۶۵ - ۱۳۴۵ - ۱۳۲۵ - ۱۳۰۵ - ۱۲۸۵ - ۱۲۶۵ - ۱۲۴۵ - ۱۲۲۵ - ۱۲۰۵ - ۱۱۸۵ - ۱۱۶۵ - ۱۱۴۵ - ۱۱۲۵ - ۱۱۰۵ - ۱۰۸۵ - ۱۰۶۵ - ۱۰۴۵ - ۱۰۲۵ - ۱۰۰۵ - ۹۸۵ - ۹۶۵ - ۹۴۵ - ۹۲۵ - ۹۰۵ - ۸۸۵ - ۸۶۵ - ۸۴۵ - ۸۲۵ - ۸۰۵ - ۷۸۵ - ۷۶۵ - ۷۴۵ - ۷۲۵ - ۷۰۵ - ۶۸۵ - ۶۶۵ - ۶۴۵ - ۶۲۵ - ۶۰۵ - ۵۸۵ - ۵۶۵ - ۵۴۵ - ۵۲۵ - ۵۰۵ - ۴۸۵ - ۴۶۵ - ۴۴۵ - ۴۲۵ - ۴۰۵ - ۳۸۵ - ۳۶۵ - ۳۴۵ - ۳۲۵ - ۳۰۵ - ۲۸۵ - ۲۶۵ - ۲۴۵ - ۲۲۵ - ۲۰۵ - ۱۸۵ - ۱۶۵ - ۱۴۵ - ۱۲۵ - ۱۰۵ - ۸۵ - ۶۵ - ۴۵ - ۲۵ - ۵ - ۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

[illegible][illegible][illegible]

مصر مصر مصر . في ١٥ من الشهر ل وليم الميراث

توضیح: در این صورت، اگر $\frac{1}{2}$ و $\frac{1}{3}$ را به هم اضافه کنیم، داریم:

الحمد لله الذي جعل في كل شيء دليلا على قدرته وقدرته على كل شيء

[illegible][illegible][illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

[illegible]

تھیں ۱۳۱۱ھ میں ۱۱۴۵۱۹ (۵۰) تو مہر در سید، بی بی سید، ۴۱۴۱۹۵۱۹

2010-03-10

১৫৬

[illegible]

[illegible]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَشْكُرَهُ لَوْلَا رَحْمَتُ اللَّهِ عَلَيْنَا لَكُنَّا مِنَ الْخَاسِرِينَ

[illegible]

۱۳۵۷ هـ - ۱۴۰۲ هـ

[illegible]

۱۳۳۳

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

سید الدین علی بن ابی طالب علیه السلام

[illegible]

سید علی قزوینی رحمة الله علیه

۱۰۰ و دق است. سله چوبه. سله چوبه. سله چوبه. و دق است.

۱۳۵۱

الفرس سے ویرانوں۔ اٹھ اسے ویرانوں سے

کتاب الفقه من جامع الفوائد

[illegible]

مذہب و ملت کے لئے جو کچھ ہو سکتا ہے وہ کرنا چاہئے۔

۱۳۶۴ و دی ۱۳۶۵

[illegible]

Kwesi

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

باز در بیان از زبان
باز در حدیث از شیخ
باز در حدیث از شیخ

در حدیث
در حدیث
در حدیث

۱۴۱۰ هجری قمری - ۱۳۲۰ هجری قمری - ۱۳۳۰ هجری قمری - ۱۳۴۰ هجری قمری - ۱۳۵۰ هجری قمری
 ۱۳۶۰ هجری قمری - ۱۳۷۰ هجری قمری - ۱۳۸۰ هجری قمری - ۱۳۹۰ هجری قمری - ۱۴۰۰ هجری قمری
 ۱۴۱۰ هجری قمری - ۱۴۲۰ هجری قمری - ۱۴۳۰ هجری قمری - ۱۴۴۰ هجری قمری - ۱۴۵۰ هجری قمری
 ۱۴۶۰ هجری قمری - ۱۴۷۰ هجری قمری - ۱۴۸۰ هجری قمری - ۱۴۹۰ هجری قمری - ۱۵۰۰ هجری قمری
 ۱۵۱۰ هجری قمری - ۱۵۲۰ هجری قمری - ۱۵۳۰ هجری قمری - ۱۵۴۰ هجری قمری - ۱۵۵۰ هجری قمری
 ۱۵۶۰ هجری قمری - ۱۵۷۰ هجری قمری - ۱۵۸۰ هجری قمری - ۱۵۹۰ هجری قمری - ۱۶۰۰ هجری قمری
 ۱۶۱۰ هجری قمری - ۱۶۲۰ هجری قمری - ۱۶۳۰ هجری قمری - ۱۶۴۰ هجری قمری - ۱۶۵۰ هجری قمری
 ۱۶۶۰ هجری قمری - ۱۶۷۰ هجری قمری - ۱۶۸۰ هجری قمری - ۱۶۹۰ هجری قمری - ۱۷۰۰ هجری قمری
 ۱۷۱۰ هجری قمری - ۱۷۲۰ هجری قمری - ۱۷۳۰ هجری قمری - ۱۷۴۰ هجری قمری - ۱۷۵۰ هجری قمری
 ۱۷۶۰ هجری قمری - ۱۷۷۰ هجری قمری - ۱۷۸۰ هجری قمری - ۱۷۹۰ هجری قمری - ۱۸۰۰ هجری قمری
 ۱۸۱۰ هجری قمری - ۱۸۲۰ هجری قمری - ۱۸۳۰ هجری قمری - ۱۸۴۰ هجری قمری - ۱۸۵۰ هجری قمری
 ۱۸۶۰ هجری قمری - ۱۸۷۰ هجری قمری - ۱۸۸۰ هجری قمری - ۱۸۹۰ هجری قمری - ۱۹۰۰ هجری قمری
 ۱۹۱۰ هجری قمری - ۱۹۲۰ هجری قمری - ۱۹۳۰ هجری قمری - ۱۹۴۰ هجری قمری - ۱۹۵۰ هجری قمری
 ۱۹۶۰ هجری قمری - ۱۹۷۰ هجری قمری - ۱۹۸۰ هجری قمری - ۱۹۹۰ هجری قمری - ۲۰۰۰ هجری قمری

[illegible]

۱۰۱) بنجی بزرگ کتب مسجد ۱۲
۱۰۲) سردار و زورگو رشید رانجی
۱۰۳) دلت و رشت و دنجی کرو
۱۰۴) راکه که بسیار دور راکه منی ۱۲
۱۰۵) نغمه و سوره ۱۱ بنجی دور راکه بنجی

۶۳۳۷

[illegible]

[illegible]

۱۳۰۶
۱۳۰۷
۱۳۰۸
۱۳۰۹
۱۳۱۰
۱۳۱۱
۱۳۱۲
۱۳۱۳
۱۳۱۴
۱۳۱۵
۱۳۱۶
۱۳۱۷
۱۳۱۸
۱۳۱۹
۱۳۲۰
۱۳۲۱
۱۳۲۲
۱۳۲۳
۱۳۲۴
۱۳۲۵
۱۳۲۶
۱۳۲۷
۱۳۲۸
۱۳۲۹
۱۳۳۰
۱۳۳۱
۱۳۳۲
۱۳۳۳
۱۳۳۴
۱۳۳۵
۱۳۳۶
۱۳۳۷
۱۳۳۸
۱۳۳۹
۱۳۴۰
۱۳۴۱
۱۳۴۲
۱۳۴۳
۱۳۴۴
۱۳۴۵
۱۳۴۶
۱۳۴۷
۱۳۴۸
۱۳۴۹
۱۳۵۰
۱۳۵۱
۱۳۵۲
۱۳۵۳
۱۳۵۴
۱۳۵۵
۱۳۵۶
۱۳۵۷
۱۳۵۸
۱۳۵۹
۱۳۶۰
۱۳۶۱
۱۳۶۲
۱۳۶۳
۱۳۶۴
۱۳۶۵
۱۳۶۶
۱۳۶۷
۱۳۶۸
۱۳۶۹
۱۳۷۰
۱۳۷۱
۱۳۷۲
۱۳۷۳
۱۳۷۴
۱۳۷۵
۱۳۷۶
۱۳۷۷
۱۳۷۸
۱۳۷۹
۱۳۸۰
۱۳۸۱
۱۳۸۲
۱۳۸۳
۱۳۸۴
۱۳۸۵
۱۳۸۶
۱۳۸۷
۱۳۸۸
۱۳۸۹
۱۳۹۰
۱۳۹۱
۱۳۹۲
۱۳۹۳
۱۳۹۴
۱۳۹۵
۱۳۹۶
۱۳۹۷
۱۳۹۸
۱۳۹۹
۱۴۰۰

ارب قلم ان سب قمر سو کما قر ثو سقید له الهلق (۵)
 یسود ورم بد بسو م بد اب ورا عی م بد بسو م بد و
 ساء عی سا پر م بد و بسا عی بد سا پر م بد ۵ ۱۱ سب ورم بد
 ارب قلم ان سب قمر و سب ورم سب ان سب ان قمر و سب ورم
 ارب ۱۲ قمر و سب ورم سب م بد اب ورا عی م بد
 بسو م بد و بسا عی سب ورم م بد و بسا عی سب ورم
 ۵ ۱۱ سب ورم سب ارب قلم ان سب قمر و سب ورم سب
 ان سب ان قمر و سب ورم سب ارب ۱۳ قمر و سب ورم م بد
 بسو م بد اب ورا عی م بد بسو م بد و بسا عی سا پر م بد و
 بسو م بد سا پر م بد و سب ورم سب م بد اب ورا عی م بد
 بسو م بد و بسا عی سب ورم م بد و بسا عی سب ورم م بد ۵
 ۱۱ سب ورم سب ارب قلم ان سب و سب ورم سب ان سب ا
 و سب ورم سب ارب ۱۴ قمر و سب ورم سب م بد اب ورا عی
 عی م بد بسو م بد و بسا عی سا پر م بد و بسا عی سا پر م بد
 ۵ ۱۱ سب ورم سب ارب قلم ان سب ارب قلم ان سب ارب ۱۵
 ارب ۱۶ قمر و سب ورم سب ورم سب م بد اب ورا عی م بد
 بسو م بد و بسا عی سا پر م بد و بسا عی سا پر م بد ۵

۱۱ سب ورم

۱۴۱۱ هـ ۱۱ شعبان ۱۲۳۰ م ۱۱ شعبان ۱۲۳۰ م ۱۱ شعبان ۱۲۳۰ م
 ۱۴۱۲ هـ ۱۲ شعبان ۱۲۳۱ م ۱۲ شعبان ۱۲۳۱ م ۱۲ شعبان ۱۲۳۱ م
 ۱۴۱۳ هـ ۱۳ شعبان ۱۲۳۲ م ۱۳ شعبان ۱۲۳۲ م ۱۳ شعبان ۱۲۳۲ م
 ۱۴۱۴ هـ ۱۴ شعبان ۱۲۳۳ م ۱۴ شعبان ۱۲۳۳ م ۱۴ شعبان ۱۲۳۳ م
 ۱۴۱۵ هـ ۱۵ شعبان ۱۲۳۴ م ۱۵ شعبان ۱۲۳۴ م ۱۵ شعبان ۱۲۳۴ م
 ۱۴۱۶ هـ ۱۶ شعبان ۱۲۳۵ م ۱۶ شعبان ۱۲۳۵ م ۱۶ شعبان ۱۲۳۵ م
 ۱۴۱۷ هـ ۱۷ شعبان ۱۲۳۶ م ۱۷ شعبان ۱۲۳۶ م ۱۷ شعبان ۱۲۳۶ م
 ۱۴۱۸ هـ ۱۸ شعبان ۱۲۳۷ م ۱۸ شعبان ۱۲۳۷ م ۱۸ شعبان ۱۲۳۷ م
 ۱۴۱۹ هـ ۱۹ شعبان ۱۲۳۸ م ۱۹ شعبان ۱۲۳۸ م ۱۹ شعبان ۱۲۳۸ م
 ۱۴۲۰ هـ ۲۰ شعبان ۱۲۳۹ م ۲۰ شعبان ۱۲۳۹ م ۲۰ شعبان ۱۲۳۹ م
 ۱۴۲۱ هـ ۲۱ شعبان ۱۲۴۰ م ۲۱ شعبان ۱۲۴۰ م ۲۱ شعبان ۱۲۴۰ م
 ۱۴۲۲ هـ ۲۲ شعبان ۱۲۴۱ م ۲۲ شعبان ۱۲۴۱ م ۲۲ شعبان ۱۲۴۱ م
 ۱۴۲۳ هـ ۲۳ شعبان ۱۲۴۲ م ۲۳ شعبان ۱۲۴۲ م ۲۳ شعبان ۱۲۴۲ م
 ۱۴۲۴ هـ ۲۴ شعبان ۱۲۴۳ م ۲۴ شعبان ۱۲۴۳ م ۲۴ شعبان ۱۲۴۳ م
 ۱۴۲۵ هـ ۲۵ شعبان ۱۲۴۴ م ۲۵ شعبان ۱۲۴۴ م ۲۵ شعبان ۱۲۴۴ م
 ۱۴۲۶ هـ ۲۶ شعبان ۱۲۴۵ م ۲۶ شعبان ۱۲۴۵ م ۲۶ شعبان ۱۲۴۵ م
 ۱۴۲۷ هـ ۲۷ شعبان ۱۲۴۶ م ۲۷ شعبان ۱۲۴۶ م ۲۷ شعبان ۱۲۴۶ م
 ۱۴۲۸ هـ ۲۸ شعبان ۱۲۴۷ م ۲۸ شعبان ۱۲۴۷ م ۲۸ شعبان ۱۲۴۷ م
 ۱۴۲۹ هـ ۲۹ شعبان ۱۲۴۸ م ۲۹ شعبان ۱۲۴۸ م ۲۹ شعبان ۱۲۴۸ م
 ۱۴۳۰ هـ ۳۰ شعبان ۱۲۴۹ م ۳۰ شعبان ۱۲۴۹ م ۳۰ شعبان ۱۲۴۹ م

فصل اول در بیان سیرت و عادت
 و بدانند هر که او را اختیار باشد و ز بهر عنوان در کار باشد

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ط ا ن ر س د س س ر (س ل ک ر ر) ق ر ا ر س س س
ا ر ت ق س ا ر ک س ک ط ا ر د س س ل ا ر د س س ل س د ل ه ا
س س س د ر د (س س س س) و ل ر (س د) و ل ر
و د ک س د ر د س س س س ط ا ر س د س ر (س ل ک ر ر)
ق ر ا ر س س ل س د ا ر ت ق س ا ر ک ا ل س د ق ر س ل ا و ل
ا ک ت ا ف ل م ر ک س ک ط ا س ل و ل ک ر ا ل ه و ا د س ر س ر
ا ر ت س ک س ر ه ا ا ک س ر د س ل ا ر د س س ل س د
ل ه ا س ر س ر س ر د ق ر س ر س ر س ل و ل د ک ت ا و
س ق ا م ر ه (س س س د ر د) و ل ر (س س س) و ل ر
س س د (س س ر) ا س ل ع ط (س س س) و ل ر س د ک
ک ر س د س د ر د س س ق ر ا ر س س ل س د ا ر ت ق س ا ر
ا ل ر س ر س د ا و ق س ر ل م ر ا د س ر ا ل ا ا ک س ر د
س ر س ک ت ق س ا (س س س د ر د) و ل ر (س س س) و ل ر
و ل ر (س س س) و ل ر (س س س) و ل ر (س س س) و ل ر
س س د س س ر (س ل ک ر ر) ق ر ا ر س س ل س د ا ر
ق س ا ر ک س د س ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
ل ه ا (س س س د ر د) و ل ر (س س س) و ل ر

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

هم سست. که ع ن ا ا ل ک م س س ع س س س ا
 ع ن س ا ا س س س ا ا ک س س س س ع ع س س ک ا ع ا
 ک ن ا ع ن س س ع س س ع. م ا س س ع م ر و د. ک م ا س س ع
 ع س س ع. ک س س ع س س س ع. س س س س ا ا ر و د. س س س ع
 د ن س. که ک س س س ع. ع س س ع. س س س ع. س س س ع. ن ا
 س س ا ا ک س س ا ع س س ع. م ا س س ع. م ا س س ع. و س س ع
 ک د د ن س. ع ع س ع. ع س س ع. ک س س ا ع. ع س س ع
 ع ع. س س ع. س س س ع. س س س ع. ع س س ع. ع س س ع
 ع ل ع ع. ک س س ا ع. م س س ع. س س ع. د ن س. د
 س. د ا ر و د. ع. ک م ع س ا د. ک م ا ا س س ع
 س ل ا ا ن س. ع ا س ا ع. س س ع. و س س ع. و س س ع
 و س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع
 و س س ع. س س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع
 ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع
 ک ا ن ع. ک ع ل ع. ع ع س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع
 ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع
 ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع
 ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع. ع س س ع

۱. الحمد لله رب العالمين . والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله .
 ۲. والله اعلم بالصواب . والله اعلم بالصواب .
 ۳. والله اعلم بالصواب . والله اعلم بالصواب .
 ۴. والله اعلم بالصواب . والله اعلم بالصواب .
 ۵. والله اعلم بالصواب . والله اعلم بالصواب .
 ۶. والله اعلم بالصواب . والله اعلم بالصواب .
 ۷. والله اعلم بالصواب . والله اعلم بالصواب .
 ۸. والله اعلم بالصواب . والله اعلم بالصواب .
 ۹. والله اعلم بالصواب . والله اعلم بالصواب .
 ۱۰. والله اعلم بالصواب . والله اعلم بالصواب .

[illegible]

160 161

[illegible]

۱۳۱ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۳۱
 ۱۳۲ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۳۲
 ۱۳۳ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۳۳
 ۱۳۴ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۳۴
 ۱۳۵ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۳۵
 ۱۳۶ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۳۶
 ۱۳۷ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۳۷
 ۱۳۸ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۳۸
 ۱۳۹ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۳۹
 ۱۴۰ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۰
 ۱۴۱ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۱
 ۱۴۲ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۲
 ۱۴۳ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۳
 ۱۴۴ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۴
 ۱۴۵ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۵
 ۱۴۶ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۶
 ۱۴۷ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۷
 ۱۴۸ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۸
 ۱۴۹ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۴۹
 ۱۵۰ سرسره کت و سبوا کما کام سر کما سر کما سر ۱۵۰

١٠٠ م. سید بن علی (ع) - یار د (م) - یسه ٤٤٠ - د د ا ج - ا د د
ا د د (م) ٤٤٠ - ه ه ا ل ه د ی د د س د س د د ا و س د
ا س د ه ه ل د س د یه ی س د س د ا ل ه د ا س د
 ک د س د س د د ا ت و ی س د ا ه ه ل د ی س د
١٣١١ د ه س د س د د ا د د ا د د ا ل ه د
ا د ی س د س د ا س د د د ه ه ه ه ه ه ه ه ه
 ه
ا د د (م) ی س د س د د یار د س د س د س د س د
ا د س د س د د ی د ی س د ا م ی د س د و ی د ه ه ه ه
ا ل ه د ی س د ف ک س د د ک د ه ه ی س د ا
س د س د س د د ک د س د س د ا ت د س د س د د س د
س د ی س د د د ا ج یه ا ی س د د ا س د ٤٤٠ ٤٤٠
٤٤٠ (س د د) ی س د س د د د ی س د د د د د د د د
س د س د د ه ه س د ا ل ه د ا ل ه د ا ل ه د ا
ا ل ه د ل ه د ف ک س د د ک د س د د ه ه ه ه ه ه
س د ٤٤٠ (س د د س د د) س د د د د د د د د د د
ی د

سرید سید ولسطی سید سید سید ولسطی سید
 دیو (سید) ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 د. سید د. ولسطی سید ولسطی سید
 لیدر اکو ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 سید ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید
 ولسطی سید ولسطی سید ولسطی سید

[illegible]

[illegible]

Yes.

طاهر محمد بن محمد . طاهر محمد بن محمد . طاهر محمد بن محمد .
 انوار طاهر محمد بن محمد . طاهر محمد بن محمد . طاهر محمد بن محمد .

V.2

Handwritten text, possibly a title or heading, appearing as a single line of script.

Handwritten text, possibly a date or a short note, appearing as a small cluster of script.

Handwritten text, possibly a signature or a date, appearing as a small cluster of script.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

I n t r o d u c t i o n

The codex D90 belongs to the Mulla Feroze Library in the K.R. Cama Oriental Institute, Bombay. The ms (28.3x18 cms) contains 721 pages written 17 lines to the page and is bound in brown leather covers which has completely given way in the binding.

It contains a very correct text of the entire Avesta Yasna with its Pahlavi version. There are occasional marginal notes in Persian in red and black ink. The ritual directions are also written in red ink.

The ms bears no colophon but gives a long colophon at the commencement, evidently copied from the original ms from which this is written. The colophon is repeated after the preparatory ritual instructions in Pahlavi. It reveals the name of the scribe, Hoshang Siavax Shehryar Baxtafrid Shehryar who reproduced from the copy of Meherwan Aspandiyar Meherwan who had written it from a copy of Mahpanah Azadmard who, in his turn, wrote from a copy of Farnbag Sroshyar. On p.599, at the end of Yasna Ha 61, appears another colophon which again gives the name of the scribe, Hoshang Siavax Shehryar Baxtafrid Shehryar Vahram Xusrowshah Noshirwan, and the date, day Vat (Gowad) month Amerdad, A.Y. 864 (=A.C. 1495).

The ms is designated Mf4 by Geldner in the Prolegomena to his Avesta, Stuttgart 1896, xisqq. See also his 'Awestalitteratur' in GirP, Strassburg 1896-1904, 13-4 (English translation in Avesta Pahlavi and Ancient Persian Studies...P.B. Sanjana, Strassburg/Leipzig 1904, 20-21). The ms has also been described by West, GirP, 84-5 and Dhabhar, Descriptive catalogue of the Avesta Pahlavi...mss in the Mulla Feroze Library, Bombay 1917, 53-4, and, Pahlavi Yasna and Visperad, Bombay 1949, 7-8. Cf. SBE 31, Oxford 1887 (Reprint: New Delhi 1964), 1-332.

Kaikhusroo M. JamaspAsa

Printed in Tehran by the Tehran University
Press & Inaco Co. Press,
1976.

The Pahlavi Codices and Iranian Researches

Manuscript D 90

YASNĀ

With its Pahlavi Translation

Part 2

Edited by :

Dastur Dr. Kh. M. Jamasp Asa

Professor Mahyar Nawabi

With the technical assistance of

Dr. M. Tavousi

B. Faravashi

Published by the Asia Institute of Pahlavi University

20

Shiraz 1976

By Order of

Her Imperial Majesty Empress

Farah Pahlavi,

The Shahbanou of Iran

Patron of the Asia Institute.

